

Základné východiská a predpoklady fungovania ekonomiky

ZE PI Prednáška 1.

Ing. Zuzana Staníková, PhD.

Základné ekonomické kategórie

```
graph TD; A[Základné ekonomické kategórie] --> B[Vstupy (inputs) (výrobné faktory)]; A --> C[Výstupy (outputs) (statky)];
```

**Vstupy (inputs)
(výrobné faktory)**

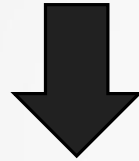
**Výstupy (outputs)
(statky)**

POTREBY

Uvedomelý alebo neuvedomelý pocit nedostatku niečoho, ktorý sa snažíme uspokojiť.

STATKY

Vznikajú vo výrobnom procese transformáciou vstupov.
Uspokojujeme nimi potreby.

Problém vzácnosti a obmedzenosti zdrojov

Základný fakt, ktorý ovláda náš život:
Chceme viac než môžeme dostať.

Zákon vzácnosti

Zákon vzácnosti:

Statky sú vzácne preto, lebo nedostatok zdrojov neumožňuje vyrábať všetky statky, ktoré by ľudia chceli spotrebovať.

2 spôsoby riešenia problému
neobmedzených potrieb a
obmedzených zdrojov

```
graph TD; A[2 spôsoby riešenia problému neobmedzených potrieb a obmedzených zdrojov] --> B[Hospodárenie]; A --> C[Voľba];
```

Hospodárenie

Voľba

```
graph TD; A[Hospodárenie] --> B[Princíp maxima]; A --> C[Princíp minima];
```

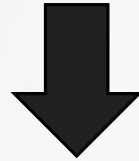
Hospodárenie

Princíp maxima

Princíp minima

**Voľba medzi
alternatívami**

Alternatívne náklady

Predstavujú hodnotu statkov, ktorých sme sa vzdali v prospech iných statkov.

Vymedzenie pojmu: EKONÓMIA

"Oikonomikos"

„oikos“ – dom, hospodárstvo
„nomos“ – pravidlo, zákon

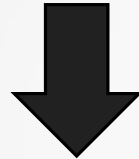
Vznik klasickej ekonómie (2. pol.18. st.)

od zahraničného obchodu k materiálnej výrobe
(manufaktúry) → klasická ekonómia → ekonómia ako
veda

Politika hospodárskeho liberalizmu: Wiliam Petty,
David Ricardo, **Adam Smith**

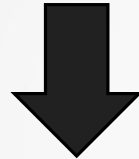
**Adam Smith: Pojednanie o podstate a príčinách
bohatstva národov (1776) - prvý ucelený výklad
ekonomickej teórie**

EKONÓMIA

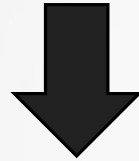
Spoločenská veda o tom, ako spoločnosť využíva vzácne zdroje na výrobu užitočných tovarov a ako ich rozdeľuje medzi rozličné skupiny ľudí.

Ekonomía je veda.

Používa vedecké metódy pri skúmaní ekonomických javov.

**Ekonomía je
interdisciplinárna veda.**

Využíva metódy a výsledky
iných vedných disciplín
(matematiky, štatistiky, teórie
pravdepodobnosti, ...).

EKONÓMIA

versus

EKONOMIKA

EKONÓMIA

```
graph TD; EKONOMIA[EKONÓMIA] --> Makroekonómia[Makroekonómia]; EKONOMIA --> Mikroekonómia[Mikroekonómia];
```

Makroekonómia

Mikroekonómia

Makroekonómia

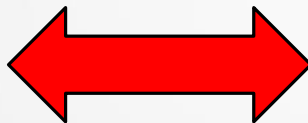
Skúma zákonitosti, správanie a mechanizmus fungovania celého hospodárstva.

Mikroekonómia

Analyzuje správanie jednotlivých zložiek celku.
Je zameraná na jednotlivca, domácnosti, firmy,
odvetvia

ΜΑΚΡΟΕΚΟΝΟΜΙΑ

ΜΙΚΡΟΕΚΟΝΟΜΙΑ

Ekonomická teória

```
graph TD; A[Ekonomická teória] --> B[POJMY]; A --> C[VEDECKÉ VÝROKY]; A --> D[HODNOTOVÉ SÚDY];
```

POJMY

**VEDECKÉ
VÝROKY**

**HODNOTOVÉ
SÚDY**

2 prístupy v ET

```
graph TD; A[2 prístupy v ET] --> B[POZITÍVNY]; A --> C[NORMATÍVNY]; B --> D[POZITÍVNA EKONÓMIA]; C --> E[NORMATÍVNA EKONÓMIA];
```

POZITÍVNY

POZITÍVNA
EKONÓMIA

NORMATÍVNY

NORMATÍVNA
EKONÓMIA

VÝROBNÉ FAKTORY (základné členenie)

Vstupy nevyhnutné pre výrobu
statkov.

Základné výrobné faktory

```
graph TD; A[Základné výrobné faktory] --> B[PÔDA]; A --> C[PRÁCA]; A --> D[KAPITÁL]; A --> E[ĽUDSKÝ KAPITÁL];
```

PÔDA

PRÁCA

KAPITÁL

ĽUDSKÝ
KAPITÁL

Primárne VF – práca, pôda

Sekundárne VF - kapitál

Pôda a prírodné zdroje

je produktom prírody

jej množstvo je obmedzené

nereprodukovateľný VF

Pozemková renta je dôchodok
plynúci z pôdy.

Práca

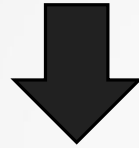
Cieľavedomá ľudská činnosť, ekonomicky zameraná.

Jej nositeľom je človek.

Je zdrojom príjmu.

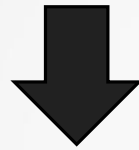
Cenou práce je mzda.

Pracovní síla

Človek, ktorý vynakladá svoju
prácu pri výrobe.

Ľudský kapitál

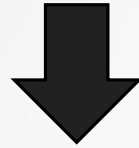
Súhrn vrodených alebo nadobudnutých schopností, vedomostí, zručností, skúseností jednotlivcov, tiež tvorivosť, talent, invencie pri vytváraní nových hodnôt.

Špecifický ĽK

Ing. Zuzana Staníková, PhD.

Všeobecný ĽK

Kapitál

Statky dlhodobej spotreby, ktoré sú výsledkom výroby a slúžia na výrobu ďalších statkov.

Zdroje:

- KUCHARČÍKOVÁ, A., HOLKOVÁ, B., KOZUBÍKOVÁ, Z., STANÍKOVÁ, Z., TOKARČÍKOVÁ, E.: Základy ekonomickej teórie - cvičebnica, 1. vydanie, EDIS vydavateľské centrum ŽU, Žilina 2015
- KUCHARČÍKOVÁ, A., TOKARČÍKOVÁ, E.: Základy ekonomickej teórie pre informatikov, 1. vydanie, EDIS vydavateľské centrum ŽU, Žilina 2015
- STANÍKOVÁ, Z.: Úvod do ekonómie, 1. vydanie, EDIS vydavateľské centrum ŽU, Žilina 2015
- LISÝ, J. a kol.: Ekonómia v novej ekonomike, 1. vydanie, IURA EDITION, Bratislava 2005
- PARKIN, M.: Macroeconomics, Pearson 2014